

DIGITAL AGENDA FÖR UPPSALA LÄN 1.0

Del 2 – Nulägesbeskrivning (och bilagor)

INNEHÅLL

Del 1 – Mål och strategier

Del 2 - Nulägesbeskrivning

Bilagor

BAKGRUND	3
SVERIGE	3
UPPSALA LÄN	4
FYRA STRATEGISKA OMRÅDEN	5
1. LÄTT OCH SÅKERT ATT ANVÄNDA	6
2. TJÄNSTER SOM SKAPAR NYTTA	12
3. DET BEHÖVS INFRASTRUKTUR	21
4. IT:S ROLL I SAMHÄLLSUTVECKLINGEN	29
REFERENSER	33
BILAGA 1-5	

BAKGRUND

Sverige

Regeringen

Regeringen presenterade i oktober 2011 en digital agenda för Sverige – IT i människans tjänst (<http://www.regeringen.se/sb/d/14216/a/177256>). Det nationella målet som anges i den är att Sverige ska ha ett bredband i särklass och vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. När det gäller infrastruktur för elektroniska kommunikationer är målet att år 2020 ska minst 90 % av Sveriges befolkning och fasta verksamheter ha tillgång till bredband om 100 Mbit/s.

Därutöver lyfter regeringen fram ytterligare tre strategiska förbättringsområden, som bl a syftar till ökad kunskap och delaktighet, fler e-tjänster samt ökad användning av IT i olika utvecklingsprocesser. För att detta ska bli verklighet krävs ett omfattande arbete där många har en uppgift: privatpersoner, föreningar, företag, offentliga verksamheter, universitet med flera.

Digitaliseringskommissionen

I juli 2012 tillsattes Digitaliseringskommissionen som har i uppdrag är att verka för att det IT-politiska målet i den digitala agendan uppnås och att regeringens ambitioner inom området fullföljs. Deras huvuduppdrag är att utforma ett förslag till handlingsplan för genomförande av uppdraget att verka för det IT-politiska målet, att analysera utvecklingen i förhållande till det IT-politiska målet, att visa på digitaliseringens möjligheter, att kommunicera den digitala agendan och dess innehåll, att vara administrativt ansvarig för signatärerna till den digitala agendan och att samverka med olika aktörer i samhället för en ökad digitalisering. Uppdraget ska slutredovisas i december 2015.

Del 2

I sitt första delbetänkande (maj 2013) lyfter Digitaliseringskommissionen särskilt fram 5 av 22 sakområden i den digitala agendan:

- Digitalt innanförskap
- Jämställdhet
- Skola och undervisning
- Digital kompetens
- Entreprenörskap och företagsutveckling

www.digitaliseringskommissionen.se

Uppsala län

Länsstyrelsen Uppsala län och Regionförbundet Uppsala län

Med den digitala agendan för Sverige som utgångspunkt tar Länsstyrelsen Uppsala län och Regionförbundet Uppsala län fram en regional agenda för Uppsala län. Den tas fram i samverkan med i första hand kommuner och landsting, men dialog förs också med bl a företrädare för universitet, länsbibliotek, operatörer, övriga län i landet m fl.

Detta blir version 1.0 av den digitala agendan för Uppsala län. Den kommer att publiceras på Länsstyrelsens och Regionförbundets hemsidor samt på Facebook-sidan Uppländsk Drivkraft 3.0 och ska vara ett levande dokument som uppdateras varje år.

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att verka för att målen i regeringens bredbandsstrategi nås. De ska årligen redovisa utvecklingen i länet inom IT-infrastrukturområdet, med särskild inriktning på mindre tätorter, småorter och glesbygd. Länsstyrelsen ska även främja anläggning av kanalisation. Länsstyrelsen arbetar utifrån Sveriges landsbygdsprogram, som är ett sjuårigt EU-program som ger aktörer och företagare på landsbygden möjlighet att söka bidrag för att starta eller utvidga företag, men också för att höja kompetensen.

Regionförbundet är en politiskt styrd organisation med representanter från länets kommuner samt landstinget. Regionförbundet har uppdraget att verka för regional utveckling inklusive en god infrastruktur i hela länet. I december 2012 antogs en ny regional utvecklingsstrategi, Uppländsk Drivkraft 3.0, där regionen tar sikte mot 2030 och visionen om att bli Europas mest attraktiva kunskapsregion.

Del 2

FYRA STRATEGISKA OMRÅDEN

I del 1 redovisas nedanstående fyra strategiska områden i korthet.

På följande sidor beskrivs närmare hur situationen idag ser ut, vilka insatser som pågår samt vilka olika aktörer/ organisationer som är verksamma (både nationellt och regionalt) inom dessa fyra områden.

Den digitala agendan för Sverige har satt i gång en rad processer och aktiviteter runt om i hela landet. Många har skrivit under avsiktsförklaringar om att ta fram regionala agendor. Därutöver har en rad kommittéer, projekt och instanser tillsatts för att skynda på detta arbete, såväl på nationell som regional nivå. Regeringen är tydlig med att detta är ett högt prioriterat område, som de vill stötta och uppmuntra på olika sätt.

I den digitala agendan för Uppsala län har ambitionen varit att lyfta fram de aktörer/ organisationer och aktiviteter som är av central betydelse för arbetet med att öka digitaliseringen i Uppsalaregionen, såväl nationella som regionala och lokala.

<p>1. Lätt och säkert att använda</p> <p><i>Läget i Sverige Läget i Uppsala län Vad görs nationellt? Vad görs i Uppsala län? Fortsatt arbete</i></p>	<p>2. Tjänster som skapar nytta</p> <p><i>Läget i Sverige Läget i Uppsala län Vad görs nationellt? Vad görs i Uppsala län? Fortsatt arbete</i></p>
<p>3. Det behövs infrastruktur</p> <p><i>Läget i Sverige Läget i Uppsala län Vad görs nationellt? Vad görs i Uppsala län? Fortsatt arbete</i></p>	<p>4. IT:s roll i samhällsutvecklingen</p> <p><i>Läget i Sverige Läget i Uppsala län Vad görs nationellt? Vad görs i Uppsala län? Fortsatt arbete</i></p>

1. Lätt och säkert att använda

Läget i Sverige

Vilka använder internet?

Det finns en rad undersökningar inom detta område, varav vi har valt att utgå från två av dem som är återkommande och genomförs årligen. SCB:s nationella undersökning om privatpersoners användning av datorer och internet (www.scb.se) samt undersökningen Svenskarna och internet (www.internetstatistik.se). SCB:s undersökning omfattar endast personer i åldern 16-74 år medan den senare undersökningen fokuserar på att belysa utvecklingen för alla åldersgrupper, från 2 år och uppåt (ingen övre åldersgräns).

Vårt samhälle blir allt mer digitaliserat. Internet möjliggör ett snabbt och tillgängligt informationsflöde och en effektiv kommunikation. Andelen regelbundna internetanvändare fortsätter att öka och **94 % av personerna i åldern 16–74 år använder numera internet regelbundet**, en ökning med 14 % sedan 2006.

Användningen av internet ökar men inte spridningen. I 17 år har tillgången till internet för befolkningen ökat för varje år, från 2 % år 1995 till 89 % 2012. Nu har spridningen börjat plana ut, den ökar inte längre i åldrarna över 18 år.

Användningen bland de som redan har tillgång till internet ökar dock fortfarande. Det **dagliga användandet har ökat i alla åldrar utom bland de äldsta**. De största ökningarna har skett bland skolbarn i åldrarna 9-11 år. Allt yngre barn använder sig av internet och 2012 är det hälften av 3-åringarna som gör det och 40 % av 2-åringarna. För åldersgruppen 16-34 år börjar man dock kunna se en takeffekt. Taket tycks ligga omkring 90 % dagliga användare. Vilka i denna unga åldersgrupp som står utanför, varför de gör det och vilka konsekvenser det får finns däremot väldigt lite fakta om.

Svenska skolor har mycket bra tillgång till IT-utrustning jämfört med många länder i Europa. Ändå är **IT-användningen i svenska skolor relativt låg** jämfört med skolor i flera europeiska länder. Elevernas IT-användning i skolarbetet tenderar att öka och utvecklas om skolan har en plan/ policy för IT-användningen i olika ämnen. Några av de länder som har minst tillgång till utrustning är samtidigt de länder där IT används mest, t ex Bulgarien och Slovakien.

Skillnaderna mellan mäns och kvinnors användning har minskat och det är nu bara bland de äldsta samt utrikesfödda som en skillnad syns. I de grupperna är det fortfarande betydligt fler män än kvinnor som använder internet.

Tillgången till internet i hemmet är lika stor bland inrikes födda som utlandsfödda (94 %). En något lägre andel av de utlandsfödda använder dock internet dagligen, 75 %, jämfört med 81 % av de inrikes födda.

Fortfarande står dock **1,2 miljoner invånare (i åldersgruppen 16 år och uppåt) i Sverige utanför den digitaliserade världen**. Det rör sig i huvudsak om människor över 65 år och i synnerhet över 75 år. Det främsta motivet är att de inte alls är intresserade av internet.

Del 2

Hur används internet?

Den förvärvsarbetande delen av befolkningen **använder internet mer på arbetet än hemma**. Internet har blivit allt viktigare, särskilt för de med högre positioner i arbetslivet. Sociala nätverk som facebook är i huvudsak privata även om en mindre andel (18 %) blandar både arbetskontakter och privata kontakter. Trots att allt fler arbetar hemifrån med hjälp av internet är det få som regelbundet kan vara kortare tid på sin arbetsplats.

Över åren har internet bedömts som allt viktigare som **källa till information**, men samtidigt har traditionella mediernas viktighet bestått. Många söker upp traditionella medier på internet, men inte så ofta. 57 % ser på tv, 45 % lyssnar på radio, 80 % läser någon gång en tidning på nätet och 12 % har någon gång läst en e-bok.

Fortfarande saknar halva befolkningen **e-legitimation**. 19 % av de äldre, över 65 år, med låg utbildning eller låg inkomst har en e-legitimation, jämfört med 90 % av de högutbildade i åldrarna 26-45 år.

Själva typen av IT-utrustning är under ständig förändring och egentligen inte intressant. Det viktiga är att ha tillgång till god IT-utrustning, t ex genom dator, surfplatta, telefon eller motsvarande. Den stora förändringen under det senaste året gäller de mobila uppkopplingarna via **smarta mobiler och surfplattor**. På ungefär två år har hälften av svenska folket skaffat sig tillgång till internet via mobilen. Under det senaste året har t ex spridningen av surfplattor tagit fart och var femte svensk (20 %) använder nu en surfplatta. Bland barnfamiljerna är det var tredje. Vanligast är användningen bland ungdomar 12-15 år där nästan hälften någon gång använder en surfplatta. Ju högre inkomst och ju högre utbildning, desto vanligare är det med surfplattor.

De **sociala nätverkens** expansion har stannat upp. 10 nya % av befolkningen har varje år under de senaste 5 åren anslutit sig ett socialt nätverk, vanligen facebook.

Musiklyssnande och videotittande via internet har stabiliserats på en hög nivå. Två av tre lyssnade på musik via internet 2011.

E-handeln har stadigt utvecklats fram till idag då 84 % av internetanvändarna (72 % av befolkningen) någon gång e-handlar.

Läget i Uppsala län

Den ökade användningen av IT innebär många fördelar, men medför också en del problem. Ett sådant är att de individer som inte vill eller kan vara en del av det digitaliserade samhället går miste om information och därmed hamnar i ett utanförskap. 1,2 miljoner invånare i Sverige och däribland **över 40 000 invånare i Uppsala län (i åldersgruppen 16 år och uppåt) stod fortfarande utanför den digitaliserade världen år 2012**.

Någon **regional statistik** finns idag inte tillgänglig. Digidels nationella kansli bedömer dock att den nationella statistiken tills vidare kan användas även på regional nivå. De bedömer att skillnaderna mellan olika regioner är relativt liten. Det digitala utanförskapet finns överallt.

Del 2

Mycket av det arbete som görs för att skapa kunskap och delaktighet i Uppsala län görs av biblioteken, studieförbunden och det lokala föreningslivet. Informations- och utbildningsinsatser är ofta riktade till särskilda grupper, som t ex pensionärer.

Eftersom det digitala utanförskapet även finns bland barn och ungdomar spelar skolans och fritidshems insatser en viktig roll för att ge alla barn och ungdomar en likvärdig utbildning och god tillgång till att använda dator och internet bl a i sitt skolarbete. Barnens utanförskap är kanske inte lika stort, men det finns och är enligt Digidel än mer alarmerande. Om barn redan i tidig ålder hamnar utanför är risken stor att de får svårigheter att delta i samhälls- och arbetslivet när de blir vuxna.

Personer med funktionshinder är en annan grupp som riskerar att hamna i digitalt utanförskap. De behöver göras delaktiga på samma sätt som andra och deras behov behöver därför särskilt beaktas.

Vad görs nationellt?

När det gäller utbildningen i svenska skolor så ställer den nuvarande **skollagen** och aktuella **läroplaner** krav på att alla barn och ungdomar i svenska skolor ska ges en god tillgång till IT och goda digital kompetens i olika ämnen. Situationen ser dock väldigt olika ut runt om i landet. **Regeringen och även Skolverket** har vid olika tillfällen de sista åren skickat ut tydliga signaler i landet om att IT-kompetensen hos lärare och pedagoger (från förskolan och uppåt) måste höjas samt att IT måste bli en naturlig del i elevernas läroprocess i olika ämnen. Detta är viktigt både för den enskilda individens möjligheter och för att Sverige ska kunna fortsätta stå sig väl i den internationella konkurrensen.

En ny **bibliotekslag** väntas bli antagen inom kort, som syftar till att ge biblioteken ett utvidgat uppdrag när det gäller digital media och digital delaktighet i samhället. Biblioteken tillsammans med bl a studieförbunden har redan sedan tidigare en viktig roll när det gäller folkbildning. Enligt den nya lagen ska biblioteken främja kunskapen om hur IT kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Därtill ska kommuner och landsting även fortsättningsvis anta biblioteksplaner på biblioteksområdet. <http://www.regeringen.se/sb/d/16860/a/215252>

Digidel är en nationell kampanj för digital delaktighet i Sverige. Digidel fungerar som ett nätverk på nationell nivå som har bildats för att samverka för att öka e-delaktigheten och minska digitala klyftor. Digidel arbetar för att alla ska våga, vilja och kunna ta del av internet. Kampanjen pågår till slutet av 2013 och målsättningen är att det digitala utanförskapet då ska ha minskat med 500 000 invånare och uppgå till max 1 miljon invånare i landet som helhet (för åldersgruppen 16 år och uppåt). Digidel vill även bidra till att de som redan använder nätet blir bättre på att ta tillvara möjligheterna som internet erbjuder för att underlätta vardagssysslor, vara delaktig i samhällsutvecklingen, få en bättre vård och omsorg, större möjlighet till arbete och en bättre utbildning. Alla som vill är välkomna att gå med i kampanjen!

<http://www.digidel.se/>

Del 2

Föreningen Sveriges Länsbibliotekarier har till syfte att utifrån ett regionalt perspektiv främja biblioteksutvecklingen i landet. Alla landets länsbibliotek är med i föreningen och har enats om strategiska mål och färdriktning för sitt arbete i kampanjen Digidel under 2011 och våren 2012.
<http://www.lansbiblioteken.se/>

Vad görs i Uppsala län?

Skolans roll är mycket viktig när det gäller möjligheterna att minska det utanförskap som trots allt finns bland barn och ungdomar. Det är mycket angeläget att barn och ungdomar ges en likvärdig utbildning och tillgång till internet/ datorer oavsett var de bor eller går i skolan. Även fritidslokaler, bibliotek och andra mötespunkter för barn och ungdomar spelar här en viktig roll.

Undersökningar visar att skolor som har en policy/ plan för sin IT-användning i olika ämnen samt som ger sina lärare och pedagoger regelbunden fortbildning, har bättre möjligheter att erbjuda sina elever en god och mångfasetterad digital kunskap där IT blir en naturlig del i både pedagogernas och elevernas läroprocess. Även tillgången till särskilda IT-pedagoger eller annan stöttande IT-personal påverkar utvecklingen.

Skolcheferna i länet har ett gemensamt nätverk och träffas regelbundet. Regionförbundet håller i dessa träffar.

Bibliotekens och **studieförbundens** roll är mycket viktig när det gäller folkbildning och utbildningssatsningar lokalt ute i kommunerna.

Länsbiblioteket i Uppsala är en verksamhet inom Kultur i länet, Landstinget i Uppsala län. Länsbiblioteket arbetar konsultativt med att stödja länets folkbibliotek i deras arbete att lära invånarna navigera och kommunicera på nätet. Länsbiblioteket arbetar aktivt med perspektiven jämställdhet, tillgänglighet och interkulturellt/internationellt. Satsningar genomförs i samverkan med t ex lokala bibliotek, studieförbund och folkhögskolor. Detta sker inom ramen för det nationella projektet Digidel2013.

<http://www.lul.se/sv/Kultur/Lansbibliotek-Uppsala/>

Del 2

Digidel-nätverket i Uppsala län är ett strategiskt nätverk för digital delaktighet i Uppsala län. Från varje kommun deltar den bibliotekspersonal som har ansvar för arbetet med Digidel. Alla kommuner i länet är nu med i Digidel. Länsbiblioteket fungerar som samordnare för nätverket.

Den nationella digidelkampanjens mål till slutet av år 2013 (se särskilt avsnitt ovan) innebär att utanförskapet i Uppsala län tills dess bör ha sjunkit till ca 35 000 invånare. Detta kan jämföras med läget i slutet av 2012 då drygt 40 000 länsbor stod utanför den digitaliserade världen (avser åldersgruppen 16 år och uppåt).

Bibliotekscheferna i länet har ett gemensamt nätverk och träffas regelbundet. Länsbiblioteket håller i dessa träffar. www.bibli.se är en hemsida som biblioteken utvecklat gemensamt. En föredömlig satsning, som flera andra verksamheter borde ta del av.

Alla kommuner är numera med i Digidel-nätverket. Tre kommuner har rapporterat in att de genomfört insatser under 2011 och 2012, med koppling till kampanjen Digidel:

- **Heby kommun:** 2 aktiviteter (Biblioteket och PRO).
- **Uppsala kommun:** 8 aktiviteter (Stadsbiblioteket, Studieförbundet och Serbiska kulturföreningen).
- **Älvkarleby kommun:** 6 aktiviteter (Biblioteket).

Det har varit olika typer av insatser som syftar till att öka kunskapen och underlätta IT-användning: datakurser, IT-rådgivning, föredrag om e-handel, visning av surfplattor, visning av internet mm. Ibland var kurserna för särskilda grupper, ibland var de öppna för alla. Alla insatser som rapporterats till Digidel finns i deras databas:

<http://www.digidel.se/alla-insatser/>

Studieförbunden i en del län har lyckats bra med sitt samarbete och fått igång många aktiviteter. I Uppsala län har det dock varit ganska begränsat och främst skett i Uppsala kommun. Det finns en regionförening för alla studieförbund, som torde kunna fungera som ett nätverk där studieförbundens utvecklingsmöjligheter och framtida insatser skulle kunna diskuteras vidare. Folkbildningsförbundet är studieförbundens gemensamma organisation.

<http://www.studieforbunden.se/>

I en del kommuner finns det också **lokala föreningar** som varit aktiva och själva eller tillsammans med studieförbund eller bibliotek ordnat informationsträffar eller utbildningar med inriktning på IT.

Del 2

Fortsatt arbete

Utgångspunkten ser god ut eftersom det redan finns väl etablerade nätverk och organisationer inom detta område. Samtidigt är det ett område med små ekonomiska resurser, vilket gör samverkan och erfarenhetsutbyte ännu mer angeläget.

Skolan och skolcheferna har en nyckelroll när det gäller skolans möjligheter att utveckla IT till en naturlig del i både pedagogernas och elevernas läroprocess.

När det gäller folkbildningen så är det istället **biblioteken** och **studieförbunden** som har nyckelrollen. Biblioteken har varit föregångare vad gäller IT-utveckling, dels genom användarvänliga och kvalitativa e-tjänster, men också genom sin modernisering av verksamheten och kompetensutveckling av den egna personalen. Flera bibliotek i länet erbjuder också sedan länge IT-stöd och IT-utbildningar. Detta arbete bör kunna vidareutvecklas och spridas till ännu fler bibliotek i länet. En starkare och tydligare lagstiftning (som nu föreslagits) torde också vara positivt för möjligheten att utveckla bibliotekens verksamhet i detta avseende.

Länsbiblioteket är en viktig samordnare för biblioteken i länet samt för länets egna Digidel-nätverk. Genom deras försorg träffas olika representanter från biblioteken i länet regelbundet för att samverka och utbyta erfarenheter och information. Detta samverkansarbete bör självfallet kunna vidareutvecklas ännu mer.

Studieförbunden och det **lokala föreningslivet** är också viktiga aktörer när det gäller folkbildningen. Studieförbunden i Uppsala län har potential för att utveckla sina verksamheter ut till alla länets kommuner. Erfarenheter och inspiration torde kunna inhämtas från Folkbildningsförbundet, som är alla studieförbunds gemensamma organisation. Länsbiblioteket har kontakter med studieförbunden och skulle lämpligen kunna fungera som länk mellan dem, lokala bibliotek, lokala föreningar och enskilda kommuner/ orter.

2. Tjänster som skapar nytta

Läget i Sverige

Sverige befinner sig i ett omfattande brytningsskede. Många invanda mönster utmanas av den allt mer genomgripande digitaliseringen av samhället. Privatpersoner och företag förväntar sig att kunna lösa sina kontakter elektroniskt. Samtidigt kvarstår vissa styrnings- och samordningshinder. Dubbelarbete förekommer när myndigheter och kommuner utvecklar och upphandlar olika lösningar inom likartade områden.

Under de senaste åren har arbetet med att utveckla **e-tjänster och eFörvaltning** inom den **offentliga sektorn** intensifierats. Ett flertal aktörer verkar för att detta ska bli verklighet inom en snar framtid. Några av dessa beskrivs nedan och fler kan kompletteras vid behov. Än så länge är det dock så att utvecklingen av e-tjänster och eFörvaltning inom den svenska offentliga sektorn generellt sett går relativt långsamt. Offentliga verksamheters data behöver vara så öppen och tillgänglig som möjligt. Innovations- och applikationsutveckling kan då uppmuntras och tillsammans kan detta bidra till ökad utveckling av kvalitativa och smidiga e-tjänster.

Inom den **privata sektorn** har utvecklingen av e-tjänster gått snabbare och där är den mer marknadsorienterad och efterfrågestyrd. Konkurrensen inom olika branscher är tuff och ska företagen stå sig så måste de helt enkelt se till att utveckla sin verksamhet och sina tjänster kontinuerligt. Detta bidrar till utvecklingen av e-tjänster i den privata sektorn i princip sker av sig självt. En viss eftersläpning finns i vissa branscher (t ex inom bygg/ anläggning, hotell/ restaurang, transport/ magasinering samt tillverkning), särskilt inom de minsta företagen.

Läget i Uppsala län

Någon särskild undersökning som beskriver läget i Uppsala län har inte tagits fram. Läget i Uppsala län bedöms dock stämma väl överens med det läge för Sverige som beskrivs ovan. Vissa **offentliga myndigheter** har kommit längre än andra och olika typer av samarbeten har under det sista året intensifierats. Landstinget i Uppsala län är en av de myndigheter som arbetat mycket med att utveckla e-tjänster och IT-användning. Se mer nedan under vad som görs i Uppsala län. Medvetenheten inom den offentliga sektorn har ökat, såväl bland politiker som chefer och tjänstemän, om behovet av att utveckla en god eFörvaltning med användarvänliga och kvalitativa e-tjänster. Detta beskrivs närmare nedan under vad som görs i Uppsala län.

När det gäller den **privata sektorn** bedöms utvecklingen av e-tjänster generellt som god. Uppsala län är en av Europas mest innovativa och värdeskapande regioner. Innovativa företag och organisationer finns i regionens alla delar, från Älvkarleby i norr till Håbo i söder, från Heby i väster till Östhammar i öster. Samtidigt finns det även i Uppsalaregionen en viss eftersläpning hos småföretagen i vissa branscher (t ex inom bygg/ anläggning, hotell/ restaurang, transport/ magasinering och tillverkning).

Del 2

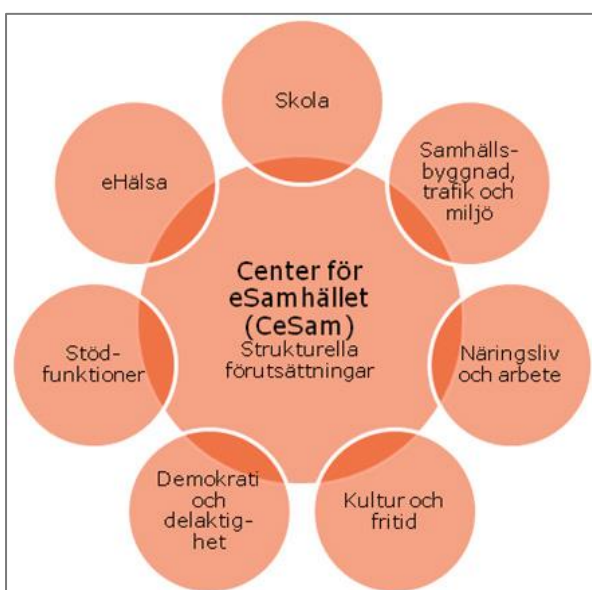
eFörvaltning - vad görs nationellt?

E-delegationen är vid sidan av Digitaliseringskommissionen en särskild kommitté under Näringsdepartementet som sedan 2009 har i uppdrag att driva på e-utvecklingen inom offentlig sektor med sikte på en god eFörvaltning runt om i landets kommuner, landsting och myndigheter. <http://www.edelegationen.se/>

E-delegationens arbetar bl a med att ta initiativ till och koordinera förstudier och projekt som leder till förvaltningsgemensamma tjänster som utgår från privatpersoners och företags behov, att koordinera andra strategiska projekt, d v s identifiera gemensamma beröringspunkter för att undvika dubbelarbete, bidra till erfarenhetsutbyte och sprida goda exempel, interoperabilitet, d v s hur myndigheters olika datasystem ska kunna fungera tillsammans och kommunicera med varandra, att ta fram vägledningar och riktlinjer, nyttorealiserings, offentlig information (PSI), verksamhetsplanering, kanalstrategi, behovsdriven utveckling samt att följa upp utvecklingen av myndigheternas arbete med eFörvaltning. Under 2013 arbetar E-delegationen med följande förstudier/ projekt:

- Mina meddelanden
- Mina fullmakter
- Mina ärenden
- E-arkiv och e-diarium
- Effektiv IT-drift
- Effektiv informationsförsörjning
- Tjänstekatalogen

Center för eSamhället (CeSam) är ett kontor inom Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), som syftar till innovation och verksamhetsutveckling som tar stöd av IT. Arbetet drivs i nära samarbete med SKL:s övriga verksamhetsdelar inom följande områden: eHälsa, skola, näringsliv och arbete, samhällsbyggnad, trafik och miljö, kultur och fritid, demokrati och delaktighet samt stödfunktioner. http://www.skl.se/vi_arbetar_med/e-samhallet/kontakt-center-esamhallet/om-cesam

Del 2

eFörvaltning - vad görs i Uppsala län?

Länets kommuner och landstinget i Uppsala län deltar sedan många år i ett gemensamt nätverk kallat IT-chefsgruppen. De arbetar på uppdrag av regionförbundets effektiviseringsberedning. Under 2013 har effektiviseringsberedningen tagit fram en **nulägesbeskrivning** beträffande möjligheterna till **ökat samarbete inom eFörvaltning** för kommunerna i Uppsala län.

I den ställer sig kommunerna positiva till ett utvecklat samarbete med t ex gemensamma lösningar för system, personella resurser, kompetens och olika funktioner som t ex löneservice, arkiv, upphandling, juridik och utformning av e-tjänster. Samtidigt anger flera att samarbetet måste bli överskådligt och inte för stort. Det anges också att detta kommer medföra behov av kompetensutveckling hos medarbetare ute i verksamheterna och eftertanke vid nyrekryteringar. Det ställer också krav på god infrastruktur, systemstöd, säkerhetslösningar och kommunikationslösningar.

I nulägesbeskrivningen ger varje kommun en bild av situationen i den egna kommunen vad gäller styrande dokument samt vilka e-tjänster som redan idag finns. I utredningen framtonar följande tendenser:

- E-tjänster som flertalet kommuner lyfter fram är bibliotekstjänster (hemlån respektive informationssökning), nedladdning av blanketter, handlingar och informationsmaterial, anmälan till skola och barnomsorg, interna beställningar samt olika sök-funktioner,
- Sammantaget bedöms utvecklingen av e-tjänster hos kommunerna i Uppsalaregionen ha kommit längst när det gäller bibliotekstjänster samt e-tjänster för barnomsorg och skola.
- För övrigt är det många som ännu saknar e-tjänster i någon större omfattning.
- Det är också många som anger att de saknar styrdokument rörande detta.

Som en följd av nulägesbeskrivningen föreslås ett utvidgat länssamarbete. Möjliga samarbetsområden är t ex gemensam upphandling, utveckling av e-tjänster och processtöd för verksamhetsutveckling. Dialog om formerna för ett sådant länssamarbete har inletts under hösten 2013, men är i skrivande stund inte avslutade. Avsnittet kommer därför att kompletteras efterhand.

Landstinget Uppsala län bedöms tvärtemot kommunerna ha kommit relativt långt i sitt arbete med att utveckla en god eFörvaltning. Se vidare under avsnittet om eHälsa.

www.lul.se

Länsstyrelsen i Uppsala län arbetar tillsammans med alla länsstyrelser med att ta fram gemensamma e-tjänster som gör det både snabbare och enklare för den som vill ansöka inom olika sakområden. Alla ansökningar om jordbrukarstöd sker elektroniskt via SAM-internet. Här har Länsstyrelsen varit aktiv i att erbjuda datorplats, datasupport och kurs i datoranvändning för de sökande.

<http://www.lansstyrelsen.se/uppsala/Sv/lantbruk-och-landsbygd/lantbruk/EU-jordbrukarstod/Pages/default.aspx>

Del 2

eHälsa - vad görs nationellt?

Nationell eHälsa är en nationell strategi om tillgänglig och säker information inom vård och omsorg. Strategin leds av Socialdepartementet i samarbete med Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting, Vårdföretagarna samt Famna. Nationell eHälsa handlar om hur framtidens vård och omsorg som helhet ska fungera och förbättras med hjälp av e-tjänster. Därför har **Nationella IT-strategin** bytt namn till Nationell eHälsa. Tidigare har fokus varit teknik, IT-lösningar och infrastruktur, medan det nu istället riktas mot invånare och verksamheter. På så sätt understryks att eHälsobegreppet innefattar så mycket mer och ska vara till gagn för individen.

www.nationellehalsa.se

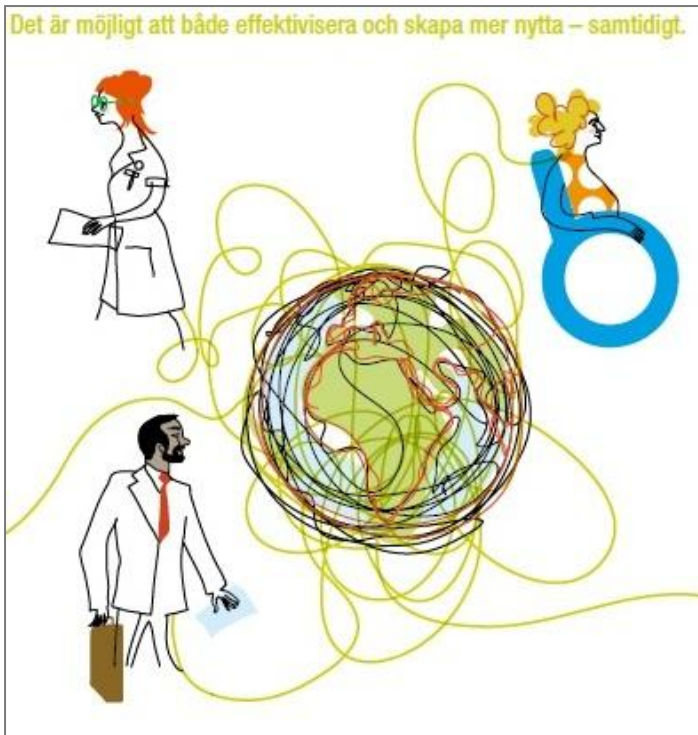

Center för eHälsa i samverkan (CeHis) har bildats med uppgift att koordinera landstingens och regionernas eHälsotjänster. CeHis ska skapa den långsiktighet och uthållighet som krävs för att utveckla och införa en nationell IT-användning i ett decentraliserat vård- och omsorgssystem som det svenska. Landstingens/regionernas samarbete har fastställts i treåriga handlingsplaner, med början 2007–2009 och sedan 2010–2012. Den nationella IT-strategin har reviderats under perioden och utvecklats till ”Nationell eHälsa – strategin för tillgänglig och säker information inom vård och omsorg”.

Mycket har uppnåtts genom samordning och eHälsotjänsterna i landstingen/ regionerna står på en helt annan nivå jämfört med i början av utvecklingen. En betydelsefull faktor har varit att samspelet mellan skilda aktörer har förbättrats; kommunsektorn, regeringen, myndigheter, privata och ideella utförare samt IT-branschen och IT-marknaden. I den nya handlingsplanen för 2013 – 2018 är den enskilt viktigaste frågan att öka varje individs möjlighet att delta mer i sin egen vård. eHälsotjänster för invånaren har starka samband med vårdgivarens professionella verksamhetsstöd och områdena behöver integreras inom en samlad IT-arkitektur för att vara effektiva och värdeskapande. En central fråga är därför att samordna och integrera arbetet inom hela eHälsoområdet.

<http://cehis.se/>

Del 2

Det finns också ett särskilt samarbete för **kommunal eHälsa** som hålls samman av SKL och har koppling till CeHis. Det syftar till att skapa och förstärka samverkan mellan kommunerna och mellan kommunerna och landstingen, avseende IT-användning och utveckling i vård och omsorg.

http://www.skl.se/vi_arbetar_med/halsaochvard/ehalsa/kommunal-ehalsa

Regeringen har också under flera år gjort satsningar i syfte att utveckla en socialtjänst baserad på kunskap - evidensbaserad praktik. Målet är att de människor som får stöd från socialtjänsten ska få del av insatser som bygger på bästa tillgängliga kunskap.

Socialdepartementet och SKL har utifrån detta för 2013 träffat en särskild överenskommelse om att ge **stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänsten**. Den innebär att under 2013 skall insatser genomföras som syftar till att stärka socialtjänstens möjligheter och förmåga att skapa och använda relevant kunskap och IT. Utgångspunkten är lagstiftningens krav på en god kvalitet i socialtjänsten sett ur ett brukar- och medborgarperspektiv. Det övergripande målet är att brukare, oavsett kön, ålder, födelseland, funktionsnedsättning, religion eller sexuell läggning, ska få ta del av insatser som bygger på bästa tillgängliga kunskap samt att öka tillgänglighet, kvalitet och effektivitet genom eHälsa.

http://www.skl.se/vi_arbetar_med/socialomsorgochstod/evidensbaserad-praktik-inom-socialtjansten/om-overenskommelsen-2013

Del 2

eHälsa - vad görs i Uppsala län?

Landstinget i Uppsala län har anslutning sig till de nationella eHälsotjänsterna i hög omfattning enligt CeHis redovisning. De är i dagsläget anslutna till följande:

- Sammanhållen informationsdatabas för läkemedel (SIL) – fullt ut
- Katalogtjänst (HSA) – fullt ut
- Identifieringstjänst (SITHS) – vissa delar
- Mina vårdkontakter (MVK) – till stor del
- Kommuner och privata vårdenheter – vissa delar
- Födelseanmälan – fullt ut
- Läkarintyg – fullt ut

Närmare upplysningar om redovisningen finns på CeHis hemsida:

http://www.cehis.se/cehis_anslutningar/

Mer information om Landstinget i Uppsala län och deras e-tjänster:

www.lul.se

I Uppsala län finns ett **regionalt råd för eHälsa** där representanter från kommuner, landsting och regionförbundet deltar. Rådet verkar i likhet med CeHis för en säker och tillgänglig vård och omsorg med hög kvalitet. Informationstekniska lösningar bör användas som strategiska verktyg och utnyttjas på ett mer effektivt sätt.

I samarbetet för **kommunal eHälsa** som SKL håller samman (se ovan under vad som görs nationellt) deltar från Uppsala län företrädare för Uppsala kommun och Regionförbundet Uppsala län. På så sätt får det samarbetet en bra koppling till arbetet i det regionala rådet för eHälsa, som sker inom länet.

Regionförbundet Uppsala län har sökt och beviljats stimulansbidrag för **regional samverkan inom eHälsa 2013**. Regionförbundet skall genom detta stödja regional samverkan samt verka för att länets kommuner arbetar för att nå de nationellt angivna målen enligt följande:

- utveckla fler användarvänliga e-tjänster inom socialtjänsten,

Del 2

- öka andelen personal inom socialtjänsten som har tillgång till säker roll- och behörighetsidentifikation,
- öka andelen berörd personal inom socialtjänsten som kan dokumentera och få tillgång till information mobilt,
- öka andelen digitala trygghetslarm,
- öka andelen behörig personal som har tillgång till relevant information i Nationell patientöversikt (NPÖ).

Arbetet leds av Regionförbundets eHälsosamordnare i nära samverkan med alla länets kommuner och landsting. Regionala rådet för eHälsa fungerar som styrgrupp för uppdraget. I länet pågår just nu ett utvecklingsarbete kring bl a införandet av Nationell patientöversikt (NPÖ) och Pascal (nationellt verktyg för ordination av läkemedel som används för att ordinera dosdispenserade läkemedel).

Företagsutveckling och IT - vad görs nationellt?

Regeringen arbetar med att undanröja handelshinder internationellt på IT-området. Regeringen arbetar också löpande med att förenkla för företagen, t ex genom att använda digitala lösningar för uppgiftslämnande så att dubbelrapportering kan undvikas. I arbetet med att främja den svenska exporten är det också viktigt att regeringen arbetar på bred front för att främja e-handel.

För övrigt har IT redan idag en central roll i de allra flesta företag, för att förenkla och effektivisera verksamheten samt för att göra den mer öppen och tillgänglig för kunder och leverantörer. IT fungerar som en motor för att utveckla nya processer, produkter och tjänster. IT gör att alla företag, även de små och medelstora, har möjlighet att nå ut till en större marknad. Detta betyder att utvecklingen av e-tjänster och digitala lösningar inom den privata sektorn i princip redan är i full gång och försätter att förnyas kontinuerligt.

Del 2

Företagsutveckling och IT - vad görs i Uppsala län?

I Uppsala län ser läget ut ungefär som i övriga landet. De flesta företag använder IT i stor omfattning och har utvecklat tjänster och lösningar utifrån sina kunders behov. Däremot finns sedan länge ett behov av samverkan i olika former, vilket har medfört att en rad nätverk och organisationer redan finns etablerade i Uppsalaregionen.

ICT Uppsala är en ekonomisk förening som består av ett 30-tal ICT-företag i samverkan. Genom samarbete kan de leverera mer till sina kunder samtidigt som de breddar sina kunskaper, kontaktnät och affärsytor. ICT står för Information Communication Technology. Dessa ICT-företag erbjuder en lång rad tjänster, inom t ex affärssystem, användbarhet, bredband, databaser, datautbildning, drift, e-handel, mjukvara, social media, systemutveckling, webbdesign mm, som kan vara till gagn för såväl offentliga verksamheter som företags utveckling av IT-baserade lösningar.

<http://www.ict uppsala.se/>

STUNS är en stiftelse med uppgift att utveckla samarbetet mellan universiteten i Uppsala, näringslivet och offentliga organisationer. Syftet är att stärka regionens ekonomiska tillväxt och hållbara utveckling. STUNS verksamhet är koncentrerad till tre fokusområden med behovsstyrda projekt och andra aktiviteter som skapar tydliga tilläggsvärden och som bedömts ha strategiskt intresse för regionen: innovation och affärer med företagsinkubatorn Uppsala Innovation Centre (UIC), life science med programmet Uppsala BIO samt energi med utvecklingsprojektet Energihuset.

<http://www.stuns.se/>

Uppsala Innovation Centre, UIC, är en företagsinkubator för tillväxtföretag i Uppsalaregionen. UIC erbjuder kvalificerad rådgivning och stöd för framgångsrik affärsutveckling. Deras målsättning är att bidra till att fler livskraftiga tillväxtföretag etableras i regionen. UIC erbjuder affärsutvecklingsprogram för företag. UIC har också resurser att erbjuda i form av avancerad teknologisk utrustning, laboratorier, renrum, proof-of-concept studier, verktyg för informationsinhämtning/analyser och mycket mer.

<http://www.uic.se/>

Inom **Uppsala universitet** finns **UU Innovation**, som är universitetets enhet för samverkan med näringsliv, men också offentlig verksamhet, kring forskning och för kommersialisering av forskningsresultat och idéer. UU Innovation hjälper företag och verksamheter att komma i kontakt med forskare att samarbeta med, inom allt från teori till praktiska tester.

<http://www.uuinnovation.uu.se/oss/>

NITA är ett **nationellt IT-användarcentrum** som också återfinns vid **Uppsala Universitet**. NITA omfattar flera sektorer i samhället: forskare, offentlig sektor, näringsliv och vardagsliv. NITA bistår med att skapa och organisera medvetna IT-baserade tjänster/lösningar. NITA är aktiva i utvecklingsprojekt, distribuerar forskningsresultat till såväl forskare som omvärld, arrangerar seminarier och föreläsningar, tar initiativ till forskningsprojekt, är pådrivande avseende IT-användning (genom bl a ett webbforum) samt följer ICT-utvecklingen inom Sverige och internationellt.

<http://www.nita.uu.se/>

Regionförbundet Uppsala län arbetar utifrån den regionala utvecklingsstrategin Uppländsk Drivkraft 3.0 för att Uppsalaregionen ska bli Europas mest attraktiva kunskapsregion. Med detta

Del 2

framför sig stödjer och deltar Regionförbundet i en rad processer och nätverk som ska främja utveckling av näringsliv och innovationer i Uppsalaregionen.

<http://www.regionuppsala.se/?pageID=700>

Tillväxtråd Uppsala län är etablerat sedan några år tillbaka. Regionförbundet samordnar deras arbete som syftar till att utgöra en varaktig arena för kraftfull operativ samverkan, kommunikation och informationsutbyte. Detta möjliggör en bättre koordinering av konkreta insatser som främjar utveckling av ett växande och konkurrenskraftigt näringsliv med bredd och spets i Uppsalaregionen. Deltagare i Tillväxtrådet är Regionförbundet, länets kommuner (näringslivsansvariga), Länsstyrelsen, Handelskammaren, Svenskt Näringsliv, Företagarna, LRF, STUNS, ALMI, SLU och UU Innovation.

Fortsatt arbete

När det gäller utvecklingen av **eFörvaltning** i länets **kommuner** bedöms förutsättningarna för samverkan och gemensamma lösningar vara goda. Den nulägesbeskrivning som nyligen tagits fram kan dock med fördel kompletteras och fördjupas, så att den kan fungera som ett tydligt och starkt beslutsunderlag för kommunernas politiker.

Utvecklingen av **eHälsa** pågår sedan länge både på nationell och regional nivå. Under de senaste åren har även utvecklingen av kommunal eHälsa tagit fart, såväl inom den kommunala vården som inom socialtjänsten. Detta är ett utvecklingsarbete som både **Regionförbundet**, **Landstinget** och länets **kommuner** behöver fortsätta vara aktiva inom.

Företagen i Uppsala län har generellt en relativt hög IT-kunskap och använder moderna IT-verktyg. Uppsalaregionen som ICT-kluster bidrar till att erfarenheter och insikter sprids även till andra branscher än själva IT-branschen. Detta erfarenhetsutbyte och spridning av kunskap kan med fördel utvecklas, så att det även når företag och branscher där IT-användning och kunskapen om IT-verktyg inte är lika utvecklad. Detta skulle kunna ske inom ramen för någon av alla de nätverk och organisationer för näringslivs – och verksamhetsutveckling som redan idag finns etablerade i Uppsalaregionen.

3. Det behövs infrastruktur

Läget i Sverige

Infrastruktur som skapades för gårdagens kommunikationsbehov räcker inte för att fylla dagens och framtida behov som ett ökat informationsflöde och avancerade internetjänster kräver. I bredbandsstrategin som lades fram 2009 var det övergripande målet att Sverige ska ha bredband i världsklass och att det ska finnas tillgång till bredband med hög överföringshastighet i hela landet.

Bredband är ett samlingsnamn för olika accesstekniker där både fast och mobilt bredband ingår via WiFi, datorer, surfplattor, smarta telefoner och annan digital utrustning. Förutom tillgänglighet på bredband ska även anslutningarna vara robusta och driftsäkra. Den samlade bedömningen är att fiber (fast bredband) över tid kommer att vara säkrast för att åstadkomma en snabb och stabil uppkoppling, men att de mobila lösningarna är nödvändiga där fasta uppkopplingar saknas eller inte kan erbjudas.

I dag har ca 50 % av befolkningen tillgång till 100 Mbit/s, men variationen är stor mellan tätort och landsbygd. I tätbebyggda områden har 55 % av befolkningen tillgång till 100 Mbit/s medan motsvarande siffra i glesbyggda områden endast är 9 %.

Utgångspunkten är att marknaden ska styra utbyggnaden och därför är fortfarande mycket av utbredningen efterfrågestyrd. Trots att tillgången på bredband har ökat under de senaste åren genom den marknadsmässiga utbyggnaden och genom olika stöd till bredbandsutbyggnad så är det långt kvar till bredbandsmålet. För att nå alla i befolkningen med snabba uppkopplingar gäller det att många aktörer tillsammans arbetar för att nå ut längre på landsbygden, att nå de områden som helt saknar eller har dålig tillgång till internet och att förtäta bredbandsstrukturen utanför tätorterna.

En förutsättning för en ökad internetanvändning och en hög tillförlitlighet är att infrastrukturen är framtidssäker. Den måste vara robust och driftsäker för att klara de krav som en ökad användning av elektroniska kommunikationer medför. I maj 2013 skrev elva aktörer inom ramen för regeringens Bredbandsforum på en avsiktsförklaring för att den befintliga infrastrukturen ska nyttjas mer effektivt och att nyanläggning av infrastruktur ska göras mer kostnadseffektivt och enhetligt.

Del 2

Läget i Uppsala län

Skillnaden i förutsättningarna när det gäller fast bredbandsanslutning (=fiberanslutning) mellan tätort och glesbygd är slående i länet. Även inom vissa städer och tätorter är skillnaderna stora. Situationen i områden med flerfamiljshus och nyare småhus tenderar att vara betydligt mer utbyggda än områden med äldre villabebyggelse.

I Uppsala län har i princip hela länets befolkning tillgång till XDSL, vilket är en teknik som har begränsningar när det gäller hastigheten och som är beroende av bl a avståndet till telestationen och om telestationen har en fiberanslutning. De flesta av dessa har en anslutning på mellan 0,5 - 10,0 Mbit/s vilket inte uppfyller dagens krav på hastighet (läs mer om teknik i bilaga 3 och 4). För att nå en hög hastighet med DSL-teknik krävs att telestationen är ansluten med fiber.

De större orterna i Uppsala län har tillgång till fast bredband (fiber), i alla fall fram till orten, dock i varierande omfattning. Anslutningen till fiber på landsbygden är däremot mycket låg visar Länsstyrelsens kartläggning, 'IT-infrastruktur i Uppsala län 2009', som fungerar som en marknadsanalys över situationen i länet

(<http://www.lansstyrelsen.se/upsala/Sv/publikationer/2009/Pages/it-infrastruktur-i-upsala-lan-2009.aspx>).

Enligt PTS kartläggning för 2012 har 45 % av befolkningen och 38 % av arbetsställena i länet tillgång till 100 Mbit/s⁶. I de glesbebyggda områdena har 7 % av befolkningen och 6 % av arbetsställena tillgång till fiberanslutning (se även bilaga 5).

I och med att allt fler har smarta telefoner ökar också kraven på bra trådlösa kommunikationer. I Statistiska centralbyråns årliga undersökning Privatpersoners användning av datorer och internet 2012 anger 30 % att de upplever problem med täckningen och hastigheten i de mobila näten.

Vad görs nationellt?

Post- och Telestyrelsen (PTS) är den myndighet som bevakar områdena elektronisk kommunikation och post i Sverige. PTS webbplats informerar om bredband och tillhandahåller rapporter, strategier och statistik. PTS medfinansierar kanalisationsstödet och projektstödet till bredband inom Landsbygdsprogrammet. Ansökan om medfinansiering administreras av länsstyrelsen.

<http://www.pts.se>

Tillväxtverket är förvaltande myndighet för de åtta regionala strukturfondsprogrammen för regional konkurrenskraft och sysselsättning. Stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) syftar till att minska den regionala obalansen inom EU. ERUF finansierar därför insatser inom infrastruktur, sysselsättning, lokal och regional utveckling.

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram/omeuprogram/deregionalastrukturprogrammen.4.21099e4211fdb8c87b800017248.html>

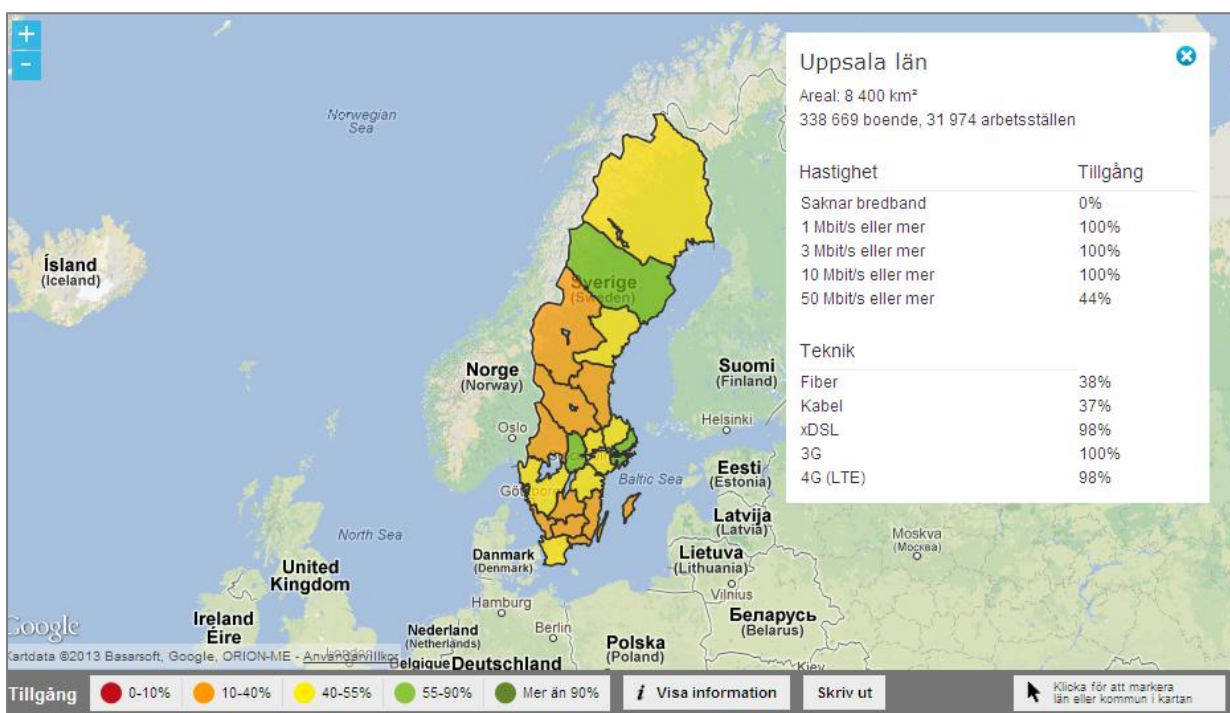
Del 2

Bredbandsforum är en del av regeringens bredbandsstrategi och bidrar till att målen i strategin uppnås. Forumet främjar samverkan kring bredbandsutbyggnad. Det sker genom att företag, myndigheter och organisationer möts för att tillsammans identifiera hinder och hitta lösningar som ökar tillgången till bredband i hela landet. Bredbandsforum har på sin webbplats samlat information som rör praktiska frågor vid en bredbandsutbyggnad.

<http://www.bredbandivarldsklass.se>

Bredbandskartan visar tillgången till bredband där folk bor och arbetar samt tillgången till olika tekniker (fiber, kabel-tv, xDSL, 3G och 4G (LTE)) och hastigheter. Dessutom ges information om nätägare, d v s aktörer som äger IT-infrastruktur i närheten av en viss plats. Kartan visar enbart fast bredband och ger inte information om mobilnätets täckning.

<http://Bredbandskartan.pts.se>

På **Bredbandskollen**: kan alla som vill testa hastigheten på sitt bredband.

<http://www.bredbandskollen.se/>

Bredbandsguiden är framtagen av Bredbandsforum och SKL och lanserades i oktober 2012. Boken är tänkt att underlätta för kommunerna i arbetet med att bygga ut bredbandsinfrastrukturen.

<http://www.bredbandivarldsklass.se/Om-Bredbandsforum/Vara-arbetsgrupper/Kommungruppen/Bredbandsguiden/>

Del 2

Ledningskollen är ett verktyg för planering (t ex detaljplanering), samordning av grävningar, men också för att minska riskerna för dyra avgrävningar av ledningar. Det finns ekonomiska vinster att göra genom att samordna grävningar både inom kommuner och med andra aktörer.

<https://www.ledningskollen.se/>

LEDNINGSKOLLEN.se

Glömt lösenordet? Logga in Sök

Startsida Så här fungerar det Nyheter och Press Vanliga frågor Om oss

År du ledningsägare?

Ska du göra markarbeten? Kolla innan du gräver.

Undvik avgrävningar genom att skapa ett konto och ställ fråga i Ledningskollen.se. Din fråga når alla drygt **400** ledningsägare som är med i tjänsten.

Börja här

En **ny plan- och bygglag** trädde i kraft den 2 maj 2011. Kommunerna har fortsatt planmonopol och Länsstyrelsen granskar även fortsättningsvis alla planer utifrån statens intressen och riksintressen samt ger råd om tillämpning av kapitel 2 i plan- och bygglagen.

Kommunerna ska därmed avgöra om lokalisering av bebyggelse eller byggnadsverk är lämplig med hänsyn till tillgången till bl a elektroniska kommunikationer med hög hastighet och tillförlitlighet kopplat till de nationella målen ovan. I samband med utbyggnad av nya områden är det viktigt att infrastruktur för elektroniska kommunikationer finns med på samma sätt som för annan infrastruktur, så som t ex vägar, elnät, vatten och avlopp. Kommunerna ska enligt plan- och bygglagen redogöra för bredbandssituationen i alla planer, bygglovsärenden och förhandsbesked. I propositionen anges att syftet med att elektroniska kommunikationer har lyfts in som ett allmänt intresse är att frågorna behöver komma in tidigt i processen och på ett bättre sätt samordnas med övriga frågor i den fysiska planeringen (prop. 2009/10:170 s 415).

Boverket har på regeringens uppdrag tagit fram en vägledning för hur infrastruktur för elektronisk kommunikation kan tillgodoses vid planering och prövning av bygglov enligt plan- och bygglagstiftningen. Vägledningen vänder sig i första hand till kommuner och länsstyrelser samt operatörer, nätägare och företrädare för branschen. Vägledningen innehåller även texter av karaktären allmänna råd.

<http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2010/elektroniska-kommunikationer-i-planeringen.pdf>

Del 2

Trafikverket har 2013 fått ett regeringsuppdrag som innebär att de i sitt fibernät ska erbjuda tjänster på grossistnivå till aktörer som efterfrågar elektroniska kommunikationer, i den mån kapaciteten inte behövs för deras egna behov. Vidare ska Trafikverket samverka om och verka för utbyggnad av ny IT-infrastruktur samt för att göra befintlig kanalisering tillgänglig. De ska årligen redovisa till regeringen vilka åtgärder som vidtagits inom ramen för detta uppdrag.

www.trafikverket.se

Svenska Kraftnät är ett statligt affärsverk som har ansvar att transportera el på det så kallade stamnätet för el - elens motorvägar. Elen transporteras från de stora kraftverken till de regionala elnäten. Svenska Kraftnät har behov av kraftledningar för att kunna omhänderta och överföra el i landets olika delar. Samverkan behöver ske med dem vid planering av bredbandsutbyggnad.

www.svk.se

Del 2

Vad görs i Uppsala län?

Länsstyrelsen är den myndighet som kontinuerligt följer upp bredbandssituationen i länet. Detta gör de i samverkan med bredbandskoordinator eller motsvarande från länets kommuner och landsting i nätverket bredbandsgruppen.

Länsstyrelsen bedömer att målet att 40 % av arbetsställen ska ha tillgång till 100 Mbit/s år 2015 kommer att nås på marknadsmässiga grunder (det nationella delmålet). För att uppnå målet om att 90 % av befolkningen och fasta verksamheterna ska ha tillgång till 100 Mbit/s krävs investeringar från marknadsaktörer, privat och offentligt i en större omfattning än dagens nivå.

Länsstyrelsen beviljar stöd till utbyggnad av bredband i länet för projekt på landsbygden där marknadsförutsättningarna för bredbandsutbyggnad bedöms som svaga. I Uppsala läns genomförandestrategi för Landsbygdsprogrammet 2009-2013 finns prioriteringar och förutsättningar för stödet. Under 2014 införs ett nytt landsbygdsprogram i Sverige som sträcker sig till år 2020. Bredbandsstöd kommer att finnas i det nya programmet, men exakt hur stödet kommer att utformas är ännu oklart.

Länsstyrelsen handlägger även kanalisationsstöd till bredbandsutbyggnad. Båda stöden kan kombineras med medfinansieringsmedel från Post- och Telestyrelsen (PTS). Länsstyrelsen har fått in drygt 20 ansökningar under denna programperiod som efter genomförande kommer att ge mellan 800 och 900 personer möjlighet att ansluta sig till bredband.

- Uppsala läns prioriteringar för Landsbygdsprogrammet 2009-2013:
<http://www.lansstyrelsen.se/uppsala/Sv/publikationer/2009/Pages/uppsala-lans-prioriteringar-for-landsbygdsprogrammet-2009-2013.aspx>
- Projektstöd inom Landsbygdsprogrammet:
<http://www.lansstyrelsen.se/uppsala/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/infrastruktur-och-it/bredbandsstod-/landsbygdsprogrammet/Pages/default.aspx>
- Kanalisationsstöd:
<http://www.lansstyrelsen.se/uppsala/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/infrastruktur-och-it/bredbandsstod-/kanalisationsstod/Pages/default.aspx>

Länsstyrelsen träffar också operatörerna regelbundet för att stämma av läget när det gäller bredbandsutbyggnaden. Operatörerna i länet är aktiva och vill bidra till att bredbandsmålet uppnås.

Operatörerna anger att kostnaderna för grävning och asfaltering är en av de avgörande faktorerna för att nå bredbandsmålet. Kommunerna har olika regler när det gäller grävstillstånd, återasfaltering och hur de godtar nya metoder så som t ex nedfräsning. Genom att samförlägga minskar kostnaderna. Operatörerna påpekar att de enbart bör stå för merkostnaderna i samband med samförläggningen inte ett procental av hela grävkostnaden. En översyn av villkoren och processen för marktillträde bör övervägas för att underlätta att nå bredbandsmålet om att minst 90 % av hushållen och fasta verksamheter ska ha tillgång till 100 Mbit/s år 2020.

Operatörerna beskriver också att det är intresset från kunderna som styr hur utbyggnaden sker. Operatörerna har olika upplägg för vad som gäller vid fiberanslutning till fastigheter. Generellt gäller att privatpersoner bör samordna sig med boende i sitt närområde oavsett om man bor i ett villakvarter eller på landsbygden och därefter kontakta de operatörer som finns i närheten och som kan vara intresserade att erbjuda en anslutning.

Del 2

Mobilnätet behöver också utvecklas både när det gäller täckning, hastighet och bandbredd för att kunna uppfylla behovet av att tillgång till nätet och tjänster trådlöst oavsett var man befinner sig. De mobila näten byggs ut på kommersiella grunder idag. Länsstyrelsen vill därför utveckla dialogen med **mobiloperatörerna** i länet på samma sätt som med bredbandsoperatörerna.

Regionförbundet arbetar tillsammans med bl a **Länsstyrelsen** med samordning och information avseende stöd från EU:s strukturfonder. Stöd från europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) kan lämnas till stora och strategiska infrastrukturinvesteringar fram till lokala knutpunkter och kan sökas av enskilda kommuner eller kommuner i samverkan (Stödet inom ERUF utgår med 35 % av det offentliga stödet och ytterligare 65 % krävs i offentlig medfinansiering. Privat medfinansiering krävs till 9 % av totalkostnaden. Beslut om stöd kan tas till 31 december 2013 med senaste utbetalning under 2015.) För perioden 2014 – 2020 är programarbetet i full gång, men det är ännu oklart hur detta kommer påverka de olika stödformerna för bredbandsutbyggnad.

<http://www.regionuppsala.se/?pageID=433>

Uppsala nya tidning, UNT, har lanserat en tjänst där mobilanvändare kan ange på karta var de har upplevt dålig täckning.

<http://www.unt.se/mobilkartan>

Flera av länets **kommuner** har en **bredbandskoordinator** eller funderar på att inrätta en sådan funktion. Bredbandskoordinatorerna bör gärna vara behjälplig för operatörer, företagare, byalag/vägsamfälligheter/hembygdsförening/fiberföreningar, enskilda medborgare för att möjliggöra utbyggnad av bredband. Bredbandskoordinatorerna samverkar också med Länsstyrelsen, Regionförbundet och andra aktörer. Bredbandskoordinatorn har även en viktig roll som sakkunnig i den fysiska planeringen. Se vidare bilaga 2 förslag på tänkbar organisation för elektroniska kommunikationer.

I dagsläget ser situation enligt följande i länets kommuner:

- **Tierp kommun** har avtal med en privat aktör som får låna kommunens fibernät mot löfte att fortsätta utbyggnaden både i tätorterna och på landsbygden. Företaget räknar med en investeringskostnad på minst 5 mkr per år fram till 2020.
- I **Heby kommun** bygger en privat aktör ut bredbandsnätet i tre etapper på drygt 120 km, vilket ökar möjligheten för landsbygdsboende att ansluta sig.
- **Östhammars kommun** kommer under de närmaste åren att bygga ut fiber via sitt stadsnät till följande åtta småorter: Forsmarks bruk, Gräsö, Norrskedika, Hökhuvud, Film, Ekeby, Långalma och Valö. Det finns även planer för utbyggnad av ett stamnät på Gräsö.
- **Uppsala kommun** arbetar med fibertillgången på landsbygden via sin nya bredbandsstrategi, men utbyggnaden beror främst av vilka byar och föreningar som är aktiva.
- I **Knivsta kommun** samordnas bredbandsarbetet med kommunens VA-planering och några mindre fibersträckor är planerade att byggas inom den närmaste tiden.
- **Älvkarleby kommun** samförslägger kanalisation med andra projekt när så är möjligt.
- I **Håbo kommun** kommer delar av nätet för kabel-tv att ersättas av fiber för att uppnå tillräcklig hög bredbandskapacitet.
- I **Enköping kommun** finns planer för utbyggnad av fiber i olika etapper varav ca 100 km genomförs under de närmaste åren.

Del 2

Fortsatt arbete

Snabba bredbandsanslutningar är ett allmänt intresse. Kommunerna kan främja utbyggnaden av bredband på olika sätt. Operatörerna har t ex efterfrågat ett **likvärdigt regelsystem** i länet när det gäller marktillträde, grävstillstånd, återasfaltering, kostnader för detta, samt villkor när det gäller att testa mer innovativa metoder som t ex nedfräsning av fiber. För att underlätta bredbandsutbyggnaden föreslås en **översyn av reglerna för grävstillstånd, villkor, asfaltering och innovation.**

En **avsiktsförklaring kring grävstillstånd** har också operatörer efterfrågat från kommunerna. Kommunerna avgör om de vill teckna dessa avtal. I fall sådana överenskommelser sker rekommenderas att kommunerna träffar sådana avtal med alla aktörer som finns i länet, så att operatörerna ska behandlas lika.

Ledningskollen.se har infört en funktion för **samordning av grävinsatser**. Kommunerna kan på detta sätt nå bredbandsoperatörerna i länet. Det vore också bra om kommunerna på något mer långsiktigt sätt kunde delge sina planer när det gäller grävningar till operatörerna. Operatörerna i sin tur kan med fördel ange sina strategiska utbyggnadsplaner i den mån det är möjligt. Det finns önskemål från operatörerna om samråd med kommunerna även vid små byggnationer för att de ska ha möjlighet till samförläggning. Det har visat sig att det finns stora ekonomiska vinster och samhällsvinster vid samförläggning. Ledningskollen utvecklas och det pågår bl a ett regeringsuppdrag kring detta.

Kommunerna kan i sina utbyggnadsplaner **främja utbyggnaden av bredband genom att bygga och upplåta kanalisation (tomma rör)**. Det kan ske vid anläggning av vägar, cykelvägar, VA-avloppsutbyggnad, parkanläggning, vid anläggande av torg eller andra typer av grävarbeten som genomförs på kommunal mark. Det har visat sig att det finns stora ekonomiska vinster och samhällsvinster vid samförläggning och vid anläggande av kanalisation.

Behovet finns av **kontinuerliga möten med operatörer i länet, alla kommuner och länsstyrelsen**. Det rekommenderas att kommunerna samordnar sina grävinsatser internt med sina kommunala bolag samt att regelbundna träffar sker. Även mobiloperatörerna är viktiga aktörer i sammanhanget.

Intresset från boende och företagare på Landsbygden har ökat den senaste tiden. Det har till Länsstyrelsen inkommit fler ansökningar till bredbandsstöden. Länsstyrelsen informerar, tipsar, förmedlar kontakter och guidar genom ansökningsförfarandet, men ser gärna att kommunerna genom sin bredbandskoordinator ännu mer **stöttar byalag, vägföreningar, företagare och boende på landsbygden att investera i bredbandsanslutning.**

4. IT:s roll i samhällsutvecklingen

Läget i Sverige

Sverige har redan idag en stark position inom IT-området, vilket också visar sig i internationella jämförelser. Sverige ligger i täten vad gäller användningen av IT, tätt följda av Singapore, Finland, Danmark och Schweiz. Tillgången till datorer, surfplattor, telefoner och annan IT-utrustning är också generellt sett hög, såväl i hemmet som i skola och arbetsliv.

Vid jämförelser av konkurrenskraft hamnar Sverige i toppgruppen. Sverige har en stark IT- och telekomsektor och en god tradition av forskning och innovation, vilket har resulterat i nya tjänster, produkter och framstående företag. Relativt många är anställda i IT-sektorn och IT förstärker också andra svenska nyckelbranscher, såsom fordonsindustrin, läkemedelsindustrin och verkstadsindustrin.

Inom den privata sektorn sker utvecklingen av e-tjänster och IT-baserade lösningar i princip av sig självt. Utvecklingen där är väldigt efterfrågestyrd och inriktad på att företagen måste utvecklas hela tiden för att inte tappa i konkurrenskraft.

Samtidigt finns en eftersläpning inom vissa områden. Mindre företag i enskilda branscher använder IT i mindre omfattning än motsvarande företag i andra länder. Elever i den svenska skolan har inte IT som en naturlig del av sin läroprocess i samma utsträckning som en del andra länders skolor har. Inom den offentliga sektorn har Sverige en bra bit kvar innan en användarvänlig och fullgod eFörvaltning kan erbjudas inom olika myndigheter.

En grundförutsättning för att utveckla användningen och utbudet av IT-baserade tjänster är dessutom att infrastrukturen är stabil och säker. Idag har Sverige ganska stora luckor av områden som har bristfällig eller helt saknar infrastruktur för elektroniska kommunikationer. Bredbandsutbyggnaden behöver därför ta fart ordentligt om Sverige ska nå sitt mål till 2020.

Tvärtom finns det många andra länder som under de senaste åren utvecklats mycket snabbt och knarpar in på Sveriges försprång inom IT-området. Det gäller t ex inom utveckling av eFörvaltning, användning och kompetens i skolan och bredbandsutbyggnad.

Läget i Uppsala län

I Uppsalaregionen bedöms situationen stämma väl överens med läget som beskrivs ovan för Sverige. Uppsalaregionen har generellt en stark position inom IT-området, men den eftersläpning som redovisas ovan återfinns även på olika håll i Uppsala län.

Vad görs nationellt?

Regeringen har i den digitala agendan för Sverige beskrivit att det krävs insatser och engagemang på bred front för att klara att uppnå visionen att bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. I de tre strategiska områden som tidigare beskrivits framgår hur arbetet idag bedrivs,

Del 2

både på nationell respektive regional nivå. Allt som görs inom de tre områdena påverka tillsammans det fjärde området, d v s de kommer bidra till att IT:s roll i samhällsutvecklingen ökar. Med ökad kunskap och delaktighet, fler digitala och användarvänliga verktyg och tjänster samt en utbyggd infrastruktur kommer Sverige ha goda förutsättningar att fortsätta vara ett land där IT spelar en stor roll för samhällsutvecklingen.

Den nationella IT-politiken bedrivs i första hand från Näringsdepartementet, där IT-ministern har sitt säte. I den digitala agendan för Sverige har dock alla departement varit delaktiga och med den som grund får också IT-politiken allt större plats även inom andra departement, inte minst hos Socialdepartementet och Utbildningsdepartementet.

När det gäller IT-politikens koppling till hållbar samhällsplanering och minskad klimatpåverkan blir den också alltmer påtaglig. IT-utvecklingen är ett viktigt bidrag för att reducera "onödiga" resor både för privatpersoner, företag och offentlig sektor.

Vad görs i Uppsala län?

Även i Uppsalaregionen behövs det insatser på bred front om visionen ska uppnås och på samma sätt som beskrivs ovan så kommer det som görs inom olika områden i Uppsala län att spinna över på varandra. Samtidigt finns det i Uppsalaregionen en rad organisationer/ aktörer som genom sina verksamheter både kan bidra till samhällsutvecklingen i stort, men också till en god regional utveckling för Uppsala län. Utifrån att dessa organisationer finns och verkar i just Uppsala län är det angeläget att såväl företag som organisationer och offentliga verksamheter nyttjar deras kunskaper, tjänster, idéer och möjligheter till samverkan med dem.

Uppsala Universitet (UU) är ett brett och komplett universitet med utbildning och forskning inom tre vetenskapsområden, humaniora och samhällsvetenskap, medicin och farmaci samt teknik och naturvetenskap. I internationella rankinglistor hamnar universitetet bland de 60 – 70 bästa i världen. Det tillhör den absoluta toppen i ett europeiskt perspektiv. Bland de strategiska forskningsområdena ryms bl a: molekylär biovetenskap, vårdforskning med internet som verktyg, energisnåla fordon samt e-vetenskap.

www.uu.se

Inom Uppsala universitet finns **UU Innovation**, som är universitetets enhet för samverkan med näringsliv, men också offentlig verksamhet, kring forskning och för kommersialisering av forskningsresultat och idéer. UU Innovation hjälper företag och verksamheter att komma i kontakt med forskare att samarbeta med, inom allt från teori till praktiska tester.

<http://www.uuinnovation.uu.se/oss/>

NITA är ett **nationellt IT-användarcentrum** som också återfinns vid Uppsala Universitet. NITA omfattar flera sektorer i samhället: forskare, offentlig sektor, näringsliv och vardagsliv. NITA bistår med att skapa och organisera medvetna IT-baserade tjänster/lösningar. NITA är aktiva i utvecklingsprojekt, distribuerar forskningsresultat till såväl forskare som omvärld, arrangerar seminarier och föreläsningar, tar initiativ till forskningsprojekt, är pådrivande avseende IT-användning (genom bl a ett webbforum) samt följer ICT-utvecklingen inom Sverige och internationellt.

<http://www.nita.uu.se/>

Del 2

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) är ett universitet i världsklass inom livs- och miljövetenskaper. Utbildning och forskning som bedrivs vid SLU kan bidra till viktiga lösningar för bl a klimatförändringarna.

www.slu.se

Akademiska sjukhuset tillhandahåller högspecialiserad vård och fungerar tillsammans med universiteten och näringslivet som en stark motor för regionens life science kluster. Den demografiska utvecklingen med åldrande befolkning och en global efterfrågan på kvalificerade hälso- och sjukvårdslösningar öppnar möjligheter för sjukvård på export.

www.akademiska.se

Uppsala Innovation Centre (UIC) är en företagsinkubator för tillväxtföretag i Uppsalaregionen. De erbjuder kvalificerad rådgivning och stöd för framgångsrik affärsutveckling. Deras målsättning är att bidra till att fler livskraftiga tillväxtföretag etableras i regionen. UIC erbjuder affärsutvecklingsprogram för företag. UIC har också resurser att erbjuda i form av avancerad teknologisk utrustning, laboratorier, renrum, proof-of-concept studier, verktyg för informationsinhämtning/analyser och mycket mer.

<http://www.uic.se/>

ICT Uppsala är en ekonomisk förening som består av ett 30-tal ICT-företag i Uppsalaregionen som samverkar med varandra. Genom samarbete kan de leverera mer till sina kunder samtidigt som de breddar sina kunskaper, kontaktnät och affärsytor. ICT står för Information Communication Technology. Dessa ICT-företag erbjuder en lång rad tjänster, inom t ex affärssystem, användbarhet, bredband, databaser, datautbildning, drift, e-handel, mjukvara, social media, systemutveckling, webbdesign mm, som kan vara till gagn för såväl offentliga verksamheter som företags utveckling av IT-baserade lösningar.

<http://www.ict uppsala.se/>

STUNS är en stiftelse med uppgift att utveckla samarbetet mellan universiteten i Uppsala, näringslivet och offentliga organisationer. Syftet är att stärka regionens ekonomiska tillväxt och hållbara utveckling. STUNS verksamhet är koncentrerad till tre fokusområden med behovsstyrda projekt och andra aktiviteter som skapar tydliga tilläggsvärden och som bedömts ha strategiskt intresse för regionen: innovation och affärer med företagsinkubatorn Uppsala Innovation Centre (UIC), life science med programmet Uppsala BIO samt energi med utvecklingsprojektet Energihuset.

www.stuns.se

Regionförbundet Uppsala län arbetar utifrån den regionala utvecklingsstrategin Uppländsk Drivkraft 3.0 för att Uppsalaregionen ska bli Europas mest attraktiva kunskapsregion. Med detta framför sig stödjer och deltar Regionförbundet i en rad processer och nätverk som ska främja utveckling av näringsliv och innovationer i Uppsalaregionen.

<http://www.region uppsala.se/?pageID=700>

RUSA (Akademin för Regional Utveckling) är ett forum för samverkan där regionförbundet, landstingets kulturförvaltning tillsammans med Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet möts i ett utbyte mellan forskare och praktiker. Fokus är på samhällsvetenskap och humaniora och är för regionförbundet ett led i arbetet med den regionala utvecklingsstrategin.

Del 2

RUSA har för avsikt att inleda samarbeten med länets kommuner med syfte att koppla samman forskningen i länet med kommunernas möjligheter till god utveckling.

Heby kommun har redan inlett ett samarbete med akademien och i december 2012 hölls ett första möte mellan ett antal handplockade forskare och företrädare för Heby kommun. Det andra RUSA-seminariet ägde rum i **Östhammars kommun** i juni 2013 och det tredje i november i **Älvkarleby kommun**. Ytterligare exempel från kommunerna ska kompletteras efterhand.

Länsstyrelsens Klimat- och energistrateg (<http://www.lansstyrelsen.se/upsala/Sv/publikationer/2011/Pages/klimat--och-energistrategi-for-upsala-lan.aspx?keyword=klimat--och+energistrategi>) har betonat att modern teknik och inte minst IT-teknik kan medverka till att minska utsläppen av växthusgaser inom olika sektorer av samhället från transporter till effektivare bruksmetoder inom jordbruk. Användning av digitala tjänster kan ge ökade möjligheter till flexibelt arbete, minskning av fysiska resor och transporter, effektivare styrning av värme- och kylsystem liksom utveckling av privata och offentliga tjänster vilket bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser och bättre miljöanpassat samhälle.

Fortsatt arbete

Som beskrivs ovan har Uppsalaregionen redan i dag en stark ställning som innovativ och värdeskapande, vilket bl a de organisationer, aktörer och nätverk som beskrivits ovan bidrar till.

Uppsalaregionen kan bidra till att tillhandahålla lösningar på de stora samhällsutmaningarna inom klimat- och energiområdet, hälsa och sjukvård samt hållbar samhällsutveckling. Med satsningar på bl a god IT-kompetens, bredare IT-användning, utbyggd IT-infrastruktur och moderna IT-verktyg kan detta bli verklighet. Genom att Uppsalaregionen redan idag fungerar som ett ICT-kluster för sådana företag och verksamheter, så bedöms förutsättningarna vara goda.

Uppsalas två universitet kommer med all sannolikhet fortsätta förse såväl Uppsalaregionen som samhället i stort med välutbildad arbetskraft och kvalificerad forskning. Akademiska sjukhuset kommer också i fortsättningen arbeta med och utveckla former för högspecialiserad vård, som många medborgare i både Sverige och andra länder, får ta del av.

REFERENSER

www.akademiska.se

www.boverket.se

www.bredbandivarldsklass.se

www.bredbandskartan.pts.se

www.bredbandskollen.se

www.cehis.se

www.digidel.se

www.digitaliseringskommissionen.se

www.edelegationen.se

www.ictuppsala.se

www.internetstatistik.se

www.lansbiblioteken.se

www.lansstyrelsen.se

www.ledningskollen.se

www.lul.se

www.lul.se/sv/Kultur/Lansbibliotek-Uppsala/

www.nationellehalsa.se

www.nita.uu.se

www.pts.se

www.regeringen.se

www.regionuppsala.se

www.scb.se

www.skl.se

www.skolverket.se

www.slu.se

www.studieforbunden.se

www.stuns.se

www.svk.se

www.tillvaxtverket.se

www.trafikverket.se

www.uic.se

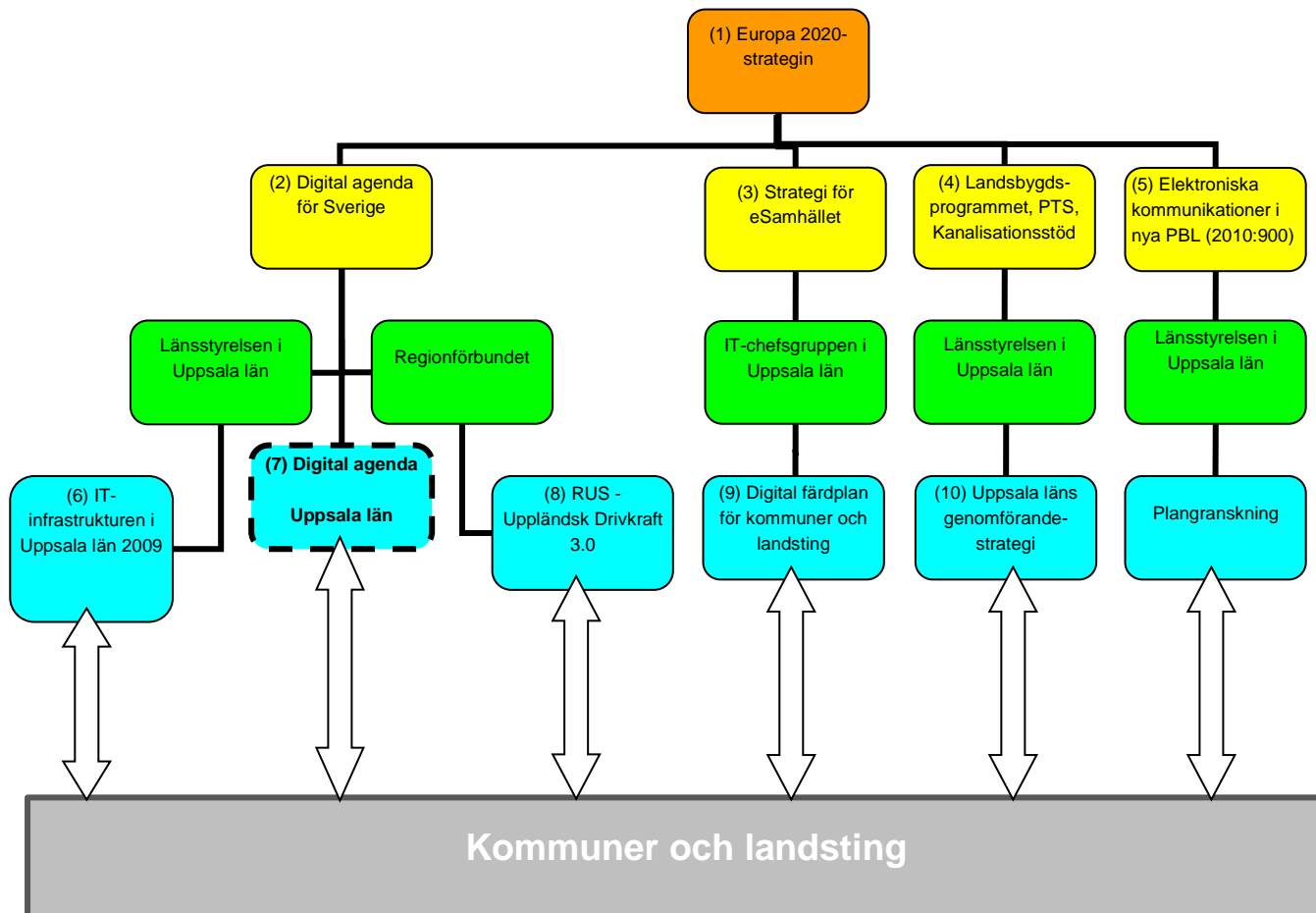
www.unt.se/mobilkartan

www.uu.se

www.uuinnovation.uu.se

BILAGA 1

Hur hänger agendan ihop med andra dokument?

Figur 1. Organisationsstruktur som beskriver viktiga dokument och aktörer för elektroniska kommunikationer på EU-, nationell-, regional och kommunal nivå.

EU-nivå

(1) Europa 2020-strategin (EU)

Den ekonomiska strategin för Europa 2020 som presenterades i mars 2011 understryker hur viktig bredbandsutbyggnaden är för den sociala integrationen i EU och för konkurrenskraften. I strategin bekräftas målet att alla i Europa senast 2013 ska ha tillgång till grundläggande bredband och 2020 betydligt högre Internethastigheter på över 30 Mb/s samt att 50 % eller fler av de europeiska hushållen abonnerar på Internettjänster på över 100 Mb/s.

Nationell nivå

(2) Digital agenda för Sverige

Den nationella digitala agendan som presenterades i oktober 2011 är en sammanhållen strategi som syftar till att statens befintliga resurser ska utnyttjas bättre. Den digitala agendan är ett komplement

till pågående insatser. Den samordnar åtgärder på IT-området inom t ex säkerhet, infrastruktur, kompetensförsörjning, tillit, tillgänglighet, användbarhet, standarder, entreprenörskap och innovation.

Agendan pekar ut behov av insatser inom fyra strategiska områden med utgångspunkt från användarens perspektiv:

- Lätt och säkert att använda
- Tjänster som skapar nytta
- Det behövs infrastruktur
- IT:s roll för samhällsutvecklingen.

Den digitala agendan har sin utgångspunkt bl a i regeringens Bredbandsstrategi som lades fram 2009 och där målet är att 90 % av alla hushåll och fasta verksamheter bör ha tillgång till 100 Mbit/s mobilt eller fast bredband senast år 2020. Uppföljning av arbetet med och analys av agendan ska ske genom en Digitaliseringskommission.

(3) Strategi för eSamhället (SKL)

SKL lade i april 2011 fram en nationell strategi för att stödja utvecklingen av eFörvaltning inom kommunal sektor. Med en nationell uppslutning kring vissa gemensamma spelregler för eFörvaltning kan kostnader begränsas, beställarrollen stärkas och trösklarna för utveckling av eFörvaltning och e-tjänster sänkas. Detta medför bättre service till privatpersoner och företag.

SKL:s strategi pekar ut tre övergripande mål för kommunal sektors utveckling av eFörvaltning som bidrag till e-samhället:

- Enklare vardag för privatpersoner och företag
- Smartare och öppnare förvaltning stödjer innovation och delaktighet
- Högre kvalitet och effektivitet i verksamheten

(4) Landsbygdsprogrammet 2007-2013, PTS och kanalisationsstöd

Regeringen arbetar sedan 2009 utifrån den nationella bredbandsstrategin med att utveckla tillgången till bredband och för en bättre bredbandskvalitet genom att tillföra medel för bredbandsstöd via Landsbygdsprogrammet, via kanalisationsstödet och som medfinansiering via Post- och telestyrelsen. För perioden 2012-2014 görs en särskild satsning på bredbandsutbyggnad med en ökad tillförsel av 375 mkr.

(5) Elektroniska kommunikationer i nya PBL

En ny plan- och bygglag (PBL) för Sverige trädde i kraft den 2 maj 2011. Elektroniska kommunikationer infördes som ett nytt allmänt intresse i den nya lagen. Den fysiska planeringen kan därmed bli en nyckel för utbyggnad av de elektroniska kommunikationerna. Kortfattat innebär det att vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl a elektroniska kommunikationer (Plan- och bygglag (2010:900) 2 kapitlet 5 § 3p). Översiktsplaner, fördjupningar av översiktsplaner, detaljplaner och bygglov samt förhandsbesked bör på något sätt redogöra för möjligheten att kommunicera elektroniskt d v s bredband, telefoni och tv.

Regional nivå

(6) Kartläggning av IT-infrastruktur i Uppsala län 2009

IT-chefsgruppen i Uppsala län med representanter för samtliga kommuner, landstinget och länsstyrelsen genomförde 2009 en förstudie avseende hur långt utbyggnaden av IT -infrastrukturen kommit i länet. Motivet var att kunna bedöma vilka fortsatta insatser som behövs fram till 2013 för att åstadkomma en utbyggnad av IT-infrastruktur som medger hög överföringskapacitet i länet samt att ge ett underlag för att kunna prioritera mellan olika utbyggnader av IT-infrastruktur i olika orter och områden. Målgrupp var regionala organisationer, länets kommuner, andra offentliga finansiärer av bredbandsutbyggnad, bredbandsoperatörer och nätägare. Rapporten fungerar som en marknadsanalys för länet och som ett underlag för en bredare diskussion om hur IT-infrastrukturen i Uppsala län bör utvecklas och vilka insatser som krävs för detta.

(7) Digital agenda för Uppsala län

Regionförbundet fick i januari 2012 uppdraget av förbundsstyrelsen att tillsammans med Länsstyrelsen ta fram en gemensam digital agenda för Uppsala län. Syftet är att beskriva hur arbetet med elektroniska kommunikationer i länet ska utformas fram till 2020. Agendan är ett levande dokument som ska följa utvecklingen på alla plan. Visionen är att länet ska bli bäst i landet på att använda digitaliseringens möjligheter.

De elektroniska kommunikationerna ska underlätta i vardagen och utveckla samhällets tjänster för länets befolkning. Agendan ska vara ett styrdokument för denna utveckling inom IT-området. Målet är att alla hushåll och företag i Uppsala län ska ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband år 2020.

Under våren 2012 har arbetsgruppen genomfört dialogmöten med kommunerna där upplägg och innehåll har diskuterats och förslag på det fortsatta arbetet presenterats. Ambitionen är att göra ett övergripande dokument som utgår från den nationella agendan och följer samma struktur. Kommunerna är delaktiga i arbetet genom att personer från flera verksamheter, t ex strateger inom landsbygdsutveckling, näringsliv, IT och översiktsplanering, deltar i dialogmötena. Strävan är att en person i varje kommun har ett sammanhållande ansvar för kommunikationen inom gruppen och gentemot kommunens politiker. Agendan för länet är planerad att vara klar i slutet av 2013.

(8) IT-infrastruktur i RUS Uppländsk Drivkraft 3.0

Regionförbundets nya Regionala Utvecklingsstrategi siktar fram till år 2030. I dokumentet är arbetet med att utveckla IT-infrastrukturen och därtill hörande e-tjänster införlivat. I strategin betonas att det genom utbyggnad av högkvalitativt bredband i hela regionen också ges goda förutsättningar att bo, leva och verka i såväl tätort som på landsbygden. Digitala kommunikationer är också viktiga för att skapa en levande landsbygd som kompletterar tätorterna. Målet för bredbandsutbyggnaden i länet är detsamma som för landet, d v s att minst 90 % av alla hushåll och verksamheter ska ha tillgång till fast eller mobilt bredband på 100 Mbit/s år 2020. Strategin beslutades av Regionförbundet i december 2012.

Kommun- och landstingsnivå

(9) Färdplan – digitala verksamheter i kommuner och landsting

Förslag på färdplan för kommuners och landstings digitala verksamheter har tagits fram av IT-chefsgruppen i Uppsala län under 2012 enligt effektiviseringsberedningens önskemål att kommunerna i Uppsala län ska samverka i frågor kring e-tjänster. Dokumentet presenterar vad kommunerna i Uppsala län bör göra. Agendan följer SKL:s strategi för eSamhället (se punkt ovan) och ska bidra till att regeringens digitala agenda förverkligas. Kommunerna i Uppsala län har kommit olika långt i arbetet med att införa e-tjänster och användningen av dokumentet ska utgå från varje kommuns förutsättningar och redan nedlagda arbete.

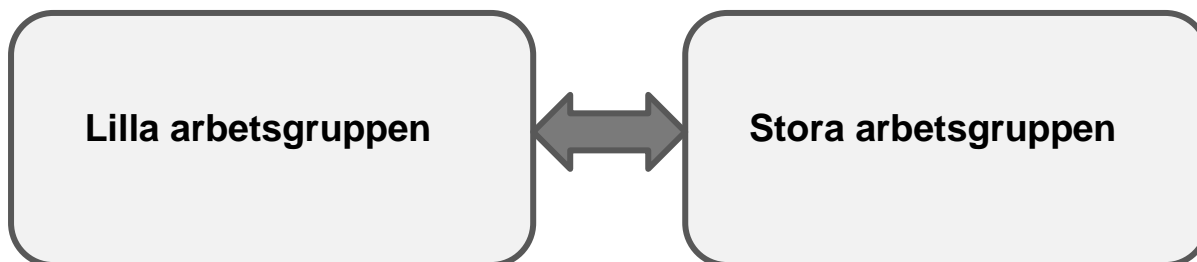
(10) Uppsala läns genomförandestrategi för Landsbygdsprogrammet 2009-2013

Strategin är framtagen i samarbete med länets Partnerskap och visar vilka mål och prioriteringar som finns för länet när det gäller utveckling av jordbruk- och landsbygdsföretag. Projektstöd till utbyggnad av bredband finns beskrivet under grundläggande tjänster för ekonomi och befolkning på landsbygden under axel 3.

BILAGA 2

Förslag på tänkbar organisation för elektroniska kommunikationer

Arbetet med en regionala digitala agendan inleddes med att Regionförbundet och Länsstyrelsen besökte alla kommuner. Under dessa möten inkom många synpunkter. En av dessa var att kommunerna ville ha förslag på hur de kan organisera arbetet. Detta ska ses som ett förslag och är ingen universal lösning, ska ses som inspiration. Det behöver diskuteras utifrån kommunens specifika förutsättningar, mål och viljeriktningar.

Lilla arbetsgruppen

Översiktsplanerare: Fungerar som projektledare för översiktsplanen och i detta förslag även för kommunens arbete med elektroniska kommunikationer i stort.

Bredbandskoordinator: Expertkunskap, externa kontakter med operatörer, byalag och medborgare. Deltar i kommunens planprocesser, översiktsplan, planprogram, detaljplanering samt som expertstöd för bygglovshandläggare. Har nära kontakt med den som ansvarar för grävstillstånd.

Informatör: Resurs för att nå ut till medborgare, operatörer, andra aktörer. Arbeta med Layout.

Stora arbetsgruppen

Lilla arbetsgruppen: ingår och sammankallar den stora arbetsgruppen som föreslås bestå av följande funktioner:

- **Strateg skola:** E-tjänster, kontakt med verksamheter osv. Deltar i utvecklingen av e-tjänsterna.
- **Strateg Vård/Socialtjänst:** E-tjänster, kontakt med verksamheter osv. Deltar i utvecklingen av e-tjänsterna.
- **Planarkitekt:** Ansvarig för att elektroniska kommunikationer tas med i t ex detaljplaneringen.
- **Exploateringsingenjör:** Ansvarig för att elektronisk kommunikation kommer med i kommunens olika exploateringsavtal.
- **Strateg Gata/Trafik:** Samordning för att lägga kanalisation i vägar cykelvägar och andra projekt. Viktigt med nära kontakt med bredbandskoordinatören och de som handlägger grävstillstånd.
- **Strateg Kultur/fritid:** Bibliotekens utbildningar, e-tjänster och kontakter med studieförbund och föreningar.
- **Strateg Näringsliv:** Kontakter med det lokala näringslivet.

Andra kompetenser som är viktiga utifrån kommunens egna prioriteringar, utgångsläge och organisationsstruktur.

BILAGA 3

Mer om optisk fiber

Olika IT-infrastukturer samverkar och kompletterar varandra. I vissa situationer är mobil trådlös kommunikation det bästa alternativet, det har också vuxit mycket på senare tid. Trådlös teknologi använder radiovågor, dessa har begränsad bandbredd och det är risk att teknologier som använder samma frekvensområde stör ut varandra. För varje ny individ som ansluter trådlöst inom samma geografiska område, ökar risken för att den individuella maxkapaciteten begränsas. För att inte begränsa hastigheten och kapaciteten ännu mer förutsätter den trådlösa kommunikationen att de radiomasterna som mobiltelefonerna är anslutna till i sin tur är anslutna till fibernät som är markbundet. Genom att säkerställa att det finns en välfungerande och utbredd trådbunden IT-infrastruktur kan mobilnätet nå sin fulla kapacitet samtidigt som de lokala användarna också får möjlighet att kunna ansluta sin fastighet till ett fibernät med i princip obegränsad hastighet (läs mer nedan). PTS konstaterar att av de teknologier som används idag har fiber den bästa förutsättningen även i framtiden.

Fibertråden består av renat glas (kiseldioxid SiO_2) i ett plasthölje. Materialet är billigt och råvarorna är lättåtkomliga. Kabeln är tålig och flexibel, eftersom signalen i fibertråden är uppbyggd av fotoner, inte av EI, vilket innebär att kabeln inte läcker ut radiosignaler och elektromagnetiska fält som kan störas av naturliga orsaker som oväder, eller avsiktligt med specialutrustning. Eftersom materialet har låg värmealstring är risken för kabelbrand liten. Signalen i den optiska fiberkabeln färdas nästan obehindrat från punkt till punkt. För att signalen ska kunna skjutas hundratals mil genom en och samma fiberkabel krävs starkare laser, men fiberteknologin strömsnålare än koppartråd och radiosignaler.

Till detta kommer så kallad Wlan som är ett lokalt nät trådlöst nät som många idag har hemma för att inte behöva dra sladdar i sitt hem.

Under 1900-talet drogs det koppartrådsbaserade telenätet till varje hushåll i hela Sverige. Med framväxten av IP-baserad (internetbaserad) kommunikation uppgraderades telestationerna som sedan har kopparnät ut till fastigheterna, det var den första generationens bredbandsnät. Andra generationen tar vid genom att ersätta kopparanslutningar till ett fibernät enda in till fastigheterna. D v s att binda ihop fastigheterna med stamnätet och det ortsammanbindande nätet med ett spridningsnät till fastigheter och mobilmaster.

Fibertrådens egenskaper gör att den tråd som läggs idag har en teoretisk maxhastighet som ingen annan kommunikationsteknologi kan matcha. Den teoretiska maxkapaciteten som idag går att få i en fiberkabel idag är tillräckligt stor för att den inte ska behöva uppgraderas på lång sikt.

Med kapacitet menas hur stor datamängd som kan skickas åt gången i fibertråden. Med modern utrustning för hushåll kan hastigheter upp till 1 Gigabit/s (1000 Mbit/s) nås, även om vissa tjänster idag ofta är strypta till lägre hastigheter.

Japanska och Danska forskare har slagit världsrekord i dataöverföring, 1 petabit/s vilket motsvarar 1 miljard Mbit/s. Den överföringskapaciteten motsvarar 5000 stycken tvåtimmars hdtv-filmklipp varje sekund (<http://techworld.idg.se> 2012-09-25). Rekordet visar på den optiska fiberns uppgraderingskapacitet.

Fibertråden i sig kan hantera ännu högre hastigheter. Begränsningen ligger ännu i kommunikationsutrustningen som lyser upp fiberkabeln. Jämfört med andra kabeltekniker och radiokommunikation försämras inte datakapaciteten lika märkbart över långa avstånd i en fiberkabel. Skillnaden mot kopparkabeln märks tydligare p ett hushåll beläget långt från en telestation eller mobilmast.

Med hastighet menas hur lång tid det tar för ett digitalt datapaket att färdas från avsändare till mottagare. Teoretiskt kan data färdas med ljusets hastighet genom en fibertråd, men dämpas något beroende på kvalitet i materialet. Jämfört med andra teknologier innebär det ändå en markant hastighetsskillnad över långa avstånd. I synnerhet vid realtidstjänster som videokommunikation, databassynkroniseringar, onlinespel, onlinemiljöer eller olika typer av play tjänster där avsaknad av fördröjningar har stor betydelse.

(<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/publikationer/2013/Pages/kartlaggning-av-bredband-och-it-infrastruktur-i-stockholms-lans-landsbygd.aspx>).

BILAGA 4

Begreppsförklaringar

Vissa av begreppen (tekniska termer främst) nedan förekommer i agendan, andra finns inte med i agendan men är ändå med här i beskrivande syfte.

Svartfiber/passivt nät – En fiberkabel som inte är ansluten med en kommunikationsoperatörs utrustning och därför inte är aktiv.

Lyst fiber/aktivt nät – Svartfiber som en kommunikationsoperatör har aktiverat.

Kanalisation – Rör som är nedgrävda förberedelse för att senare blåsa optisk fiber igenom.

Stamnät – Ett regionalt eller rikstäckande nät av fiberkablar från dessa kan sedan förgreningar göras till lokala nät. Stamnäten består nästan uteslutande av svartfiberkabel,

Accessnät – Den första delen av de lokala förgreningarna av stamnätet.

Spridningsnät – Ytterligare lokala förgreningar, används ofta som term för att beskriva nät som passerar direkt utanför tomtgränsen i ett bebyggt område.

Ortsammanbindande nät – Ett access- eller stamnät som förbinder flera tätorter. Ofta uppbyggt i ringform för att höja redundans.

Redundans – Ett uttryck för att beskriva ett näts förmåga att kunna ansluta från båda ändar, t ex att kommunikationen fungerar även vid störningar.

Transmissionsnät – Ett annat ord för stamnät, uttrycket kommer från elmarknadens termer.

xDSL – DSL (Digital Subscribers line) är en teknik för att kunna transportera data över kopparledningar. Flera olika varianter finns (ADSL och VDSL t ex). Hastigheten minskar markant om avståndet mellan hus och telestation är stort.

FTTH – Fiber-To-the-home – Fiber till hemmet är ett vedertaget begrepp för fiberanslutning direkt in i lägenhet eller villa.

3G (tredje generationen) – Mobil teknik för att föra över röstsamtal och datakommunikation med radiovågor. Radiovågorna begränsas av fysiska störningar i geografi och byggnader. Delad anslutning.

4G (fjärde generationen) även kallat LTE (Long term evolution) – Är en ny generation av digital kommunikation över radiovågor med högre maxkapacitet per användare än 3G, men med samma fysiska grundförutsättningar och begränsningar som finns inbyggda i radioteknik.

BILAGA 5

Kartläggning av tillgång till 100 Mbit/s i kommunerna och länet

Enligt PTS kartläggning av fast bredbandstäckning 2012 har 45 % av befolkningen och 38 % av arbetsställena i länet tillgång till 100 Mbit/s (www.pts.se). I de glesbebyggda områdena har 7 % av befolkningen och 6 % av arbetsställena tillgång till fiberanslutning, se tabell 4. Tillgången till fast bredband med hög kapacitet på landsbygden är speciellt låg i Tierp och Älvkarleby men även i glesa delar av Heby, Knivsta, Enköpings och Uppsala kommuner.

Tabell 4. Fast bredbandstäckning i Uppsala län 2012. Källa: PTS.

100 Mbit/s andel av*	Totalt		Tätbebyggt		Glesbebyggt	
	Befolkning	Arbetsställena	Befolkning	Arbetsställena	Befolkning	Arbetsställena
Enköping	36 %	35 %	49 %	42 %	5 %	7 %
Heby**	19 %	16 %	30 %	29 %	5 %	5 %
Håbo***	7 %	11 %	7 %	10 %	16 %	15 %
Knivsta	29 %	22 %	37 %	36 %	12 %	6 %
Tierp	20 %	14 %	28 %	26 %	0,1 %	0,3 %
Uppsala	60 %	54 %	66 %	64 %	7 %	4 %
Älvkarleby	28 %	26 %	30 %	29 %	0 %	3 %
Östhammar	19 %	21 %	22 %	22 %	13 %	19 %
Uppsala län	45 %	38 %	52 %	51 %	7 %	6 %

* PTS anger minst 50 Mbit/s, i praktiken är det då möjligt att även beställa 100 Mbit/s. ** Uppdaterade siffror från Heby kommun. *** I Håbo finns ett omfattande kabel-TV-nät som kan leverera 35 Mbit/s. Operatören har planer på att uppgradera nätet till fiber.